

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (шести състав)

16 ноември 2023 година *

„Преюдициално запитване — Икономическа и парична политика —
Пруденциални изисквания за кредитните институции — Регламент (ЕС) № 575/2013 —
Член 4, параграф 1, точки 1 и 42 — Определения — Понятия „кредитна институция“ и
„лиценз“ — Отпускане на парични заеми без разрешение“

По дело C-427/22

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Върховен касационен съд (България) с акт от 21 юни 2022 г., постъпил в Съда на 28 юни 2022 г. в рамките на наказателното производство срещу

BG,

при участието на:

Върховна касационна прокуратура,

СЪДЪТ (шести състав),

състоящ се от: Т. von Danwitz, председател на състава, Р. Г. Хуереб и А. Кумин (докладчик),
съдии,

генерален адвокат: А. Rantos,

секретар: А. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

– за Европейската комисия, от А. Nijenhuis, D. Triantafyllou и I. Zaloguin, в качеството на представители,

предвид решението, взето след изслушване на генералния адвокат, делото да бъде разгледано без представяне на заключение,

постанови настоящото

* Език на производството: български.

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 4, параграф 1, точки 1 и 42 от Регламент (ЕС) № 575/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 година относно пруденциалните изисквания за кредитните институции и инвестиционните посредници и за изменение на Регламент (ЕС) № 648/2012 (ОВ L 176, 2013 г., стр. 1).
- 2 Запитването е отправено в рамките на наказателно производство, водено срещу BG, който е признат за виновен за това, че без съответно разрешение е предоставил парични заеми срещу лихва на две физически лица.

Правна уредба

Правото на Съюза

Регламент № 575/2013

- 3 Съгласно съображение 5 от Регламент № 575/2013:

„Настоящият регламент и Директива 2013/36/ЕС [на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 година относно достъпа до осъществяването на дейност от кредитните институции и относно пруденциалния надзор върху кредитните институции и инвестиционните посредници, за изменение на Директива 2002/87/ЕО и за отмяна на директиви 2006/48/ЕО и 2006/49/ЕО (ОВ L 176, 2013 г., стр. 338)] заедно следва да съставляват правната рамка, уреждаща правилата за достъпа до осъществяване на дейност за кредитни институции и инвестиционни посредници (наричани по-долу заедно „институциите“), както и приложимите за тях надзорна рамка и пруденциални правила. Поради това настоящият регламент следва да се разглежда съвместно с посочената директива“.

- 4 Член 1 от този регламент, озаглавен „Обхват“, предвижда в първа алинея:

„С настоящия регламент се установяват единни правила относно общите пруденциални изисквания, които институциите, подлежащи на надзор съгласно Директива 2013/36/ЕС, трябва да спазват по отношение на следните елементи:

- а) капиталови изисквания по отношение на изцяло количествено измерими, еднотипни и стандартизирани елементи на кредитния, пазарния и операционния риск и сетълмент риска;
- б) изисквания за ограничаване на големите експозиции;
- в) след влизането в сила на посочения в член 460 делегиран акт — ликвидни изисквания по отношение на изцяло количествено измерими, еднотипни и стандартизирани елементи на ликвидния риск;
- г) изисквания за отчитане във връзка с букви [а), б) и в)], както и с ливъриджа;

д) изисквания за публично оповестяване“.

5 Член 4 от този регламент, озаглавен „Определения“, предвижда в параграф 1:

„За целите на настоящия регламент се прилагат следните определения:

1) „кредитна институция“ означава предприятие, чийто предмет на дейност е да извършва публично привличане на влогове или други възстановими средства и да предоставя кредити за своя сметка;

[...]

3) „институция“ означава кредитна институция или инвестиционен посредник;

[...]

2б) „финансова институция“ означава предприятие, различно от институция, чиято основна дейност е да придобива дялови участия или да извършва една или повече от дейностите, изброени в точки 2—12 и точка 15 от приложение I към Директива 2013/36/ЕС, [...]

[...]

42) „лиценз“ означава издаден от органите документ, независимо под каква форма, с който се предоставя правото за извършване на дейността;

[...]“.

6 Член 4, параграф 1, точка 1 от Регламент № 575/2013, изменен с Регламент (ЕС) 2019/2033 на Европейския парламент и на Съвета от 27 ноември 2019 г. (ОВ L 314, 2019 г., стр. 1) (наричан по-нататък „измененият Регламент № 575/2013“), гласи:

„За целите на настоящия регламент се прилагат следните определения:

1) „кредитна институция“ означава предприятие, чийто предмет на дейност е сред изброените по-долу:

а) приема депозити или други възстановими средства от обществеността и отпуска кредити за своя собствена сметка;

б) при някое от изброените по-долу обстоятелства извършва някоя от дейностите, посочени в приложение I, раздел А, точки 3 и 6 към Директива 2014/65/ЕС на Европейския парламент и на Съвета [от 15 май 2014 г. относно пазарите на финансови инструменти и за изменение на Директива 2002/92/ЕО и на Директива 2011/61/ЕС (ОВ L 173, 2014 г., стр. 349)], без обаче да е дилър на стоки и квоти за емисии, нито предприятие за колективно инвестиране или застрахователно предприятие:

i) общата стойност на консолидираните активи на предприятието е равна или надхвърля 30 000 000 000 EUR;

- ii) общата стойност на активите на предприятието е по-малко от 30 000 000 000 EUR и същото е част от група, в която общата стойност на консолидираните активи на всички предприятия от групата, които индивидуално имат обща стойност на активите по-малко от 30 000 000 000 EUR [...] и които извършват някоя от дейностите, посочени в раздел А, точки 3 и 6 от приложение I към Директива 2014/65/ЕС[,] е рав[на] или надхвърля 30 000 000 000 EUR; или
- iii) общата стойност на активите на предприятието е по-малко от 30 000 000 000 EUR и същото е част от група, в която общата стойност на консолидираните активи на всички предприятия от групата, извършващи някоя от дейностите, посочени в раздел А, точки 3 и 6 от приложение I към Директива 2014/65/ЕС, е равна или надхвърля 30 000 000 000 EUR — ако консолидиращият надзорник, като се консултира с колегиата от надзорни органи, вземе такова решение с оглед на потенциалната опасност от заобикаляне на изискванията и потенциалните рискове за финансовата стабилност на [Европейския съюз];

За целите на буква б), подточки ii) и iii), когато предприятието е част от група от трета държава, общата стойност на активите на всеки клон на групата от трета държава с лиценз в Съюза се включва в комбинираната обща стойност на активите на всички предприятия в групата“.

- 7 Съгласно член 62, точка 1 от Регламент 2019/2033 заглавието на Регламент № 575/2013 се заменя със следното:

„Регламент (ЕС) № 575/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 г. относно пруденциалните изисквания за кредитните институции и за изменение на Регламент (ЕС) № 648/2012“.

Директива 2013/36

- 8 Съгласно съображения 2 и 42 от Директива 2013/36:

„(2) Настоящата директива следва, наред с останалото, да съдържа разпоредби относно лицензирането на дейността, придобиването на квалифицирано дялово участие, упражняването на свободата на установяване и на свободата на предоставяне на услуги, правомощията в това отношение на надзорните органи на държавите членки по произход и на приемащите държави членки, както и разпоредби, уреждащи въпросите за началния капитал и надзорния преглед на кредитните институции и инвестиционните посредници. [...] Настоящата директива следва да се чете заедно с Регламент [№ 575/2013] и заедно с него следва да образуват правната рамка, уреждаща банковите дейности, надзорната рамка и пруденциалните правила за кредитните институции и инвестиционните посредници.

[...]

(42) Настоящата директива не следва да засяга наказателноправните разпоредби на държавите членки“.

9 Член 1 от тази директива гласи:

„В настоящата директива се установяват правила относно:

а) достъпа до осъществяването на дейност от кредитните институции и инвестиционните посредници (наричани заедно „институциите“);

[...]“.

10 Член 3 от посочената директива, озаглавен „Определения“, предвижда в параграф 1:

„За целите на настоящата директива се прилагат следните определения:

1) „кредитна институция“ означава кредитна институция съгласно определението в член 4, параграф 1, точка 1 от Регламент [№ 575/2013];

[...]

22) „финансова институция“ означава финансова институция съгласно определението в член 4, параграф 1, точка 26 от Регламент [№ 575/2013];

[...]

38) „лиценз“ означава лиценз съгласно определението в член 4, параграф 1, точка 42 от Регламент [№ 575/2013];

[...]“.

11 Дял III, глава 1, озаглавена „Общи изисквания за достъпа до осъществяване на дейност като кредитна институция“, от Директива 2013/36 включва по-специално членове 8 и 9.

12 Член 8 от тази директива, озаглавен „Лицензиране“, предвижда в параграф 1:

„Държавите членки изискват от кредитните институции да получат лиценз, преди да започнат своята дейност. [...]“.

13 Член 9 от посочената директива, озаглавен „Забрана за лица или предприятия, различни от кредитните институции, да извършват публично приемане на влогове или други възстановими средства“, предвижда в параграф 1:

„Държавите членки забраняват на лица или предприятия, които не са кредитни институции, да извършват дейност по публично приемане на влогове или на други възстановими средства“.

14 Директива 2013/36 съдържа дял V, озаглавен „Разпоредби относно свободата на установяване и свободата на предоставяне на услуги“, в глава 1 от който, озаглавена „Общи принципи“, е включен по-специално член 34.

15 Член 34, озаглавен „Финансови институции“, предвижда в параграф 1:

„Държавите членки предвиждат дейностите, изброени в приложение I, да могат да се извършват на тяхна територия в съответствие с член 35, член 36, параграфи 1, 2 и 3, член 39,

параграфи 1 и 2 и членове 40—46 или чрез откриване на клон, или чрез предоставяне на услуги от всяка финансова институция от друга държава членка, независимо дали тя е дъщерно предприятие на кредитна институция или е дъщерно предприятие, съвместно притежавано от две или повече кредитни институции, чийто учредителен акт и устав позволяват извършването на тези дейности и която отговаря на всяко едно от следните условия:

[...]“.

- 16 Точки 1 и 2 от приложение I към Директива 2013/36, озаглавено „Списък на дейностите, подлежащи на взаимно признаване“, гласят:

- „1. Приемане на влогове и други възстановими средства.
2. Кредитиране, включително: потребителски кредити, договори за кредит, свързани с недвижимо имущество, факторинг със или без право на обратен иск, финансиране на търговски трансакции (включително форфетиране)“.

Директива 2014/65

- 17 Приложение I към Директива 2014/65 е озаглавено „Списък на услугите, дейностите и финансовите инструменти“. Раздел А от приложение I, озаглавен „Инвестиционни услуги и дейности“, предвижда в точки 3 и 6:

- „3. Търговия за собствена сметка.

[...]

6. Поемане на емисията на финансови инструменти и/или пласиране на финансови инструменти на базата на твърд ангажимент“.

Българското право

Наказателният кодекс

- 18 Член 252, алинея 1 от Наказателния кодекс гласи:

„Който без съответно разрешение извършва по занятие банкови, застрахователни или други финансови сделки, предоставя платежни услуги или издава електронни пари, за които се изисква такова разрешение, се наказва с лишаване от свобода от три до пет години и с конфискация до 1/2 от имуществото на дееца“.

Законът за кредитните институции

- 19 В член 2, алинея 1 от Закона за кредитните институции (ДВ, бр. 59 от 21 юли 2006 г.), в редакцията му, приложима към спора в главното производство (наричан по-нататък „Законът за кредитните институции“), понятието „банка“ (кредитна институция) е определено по следния начин:
- „юридическо лице, което извършва публично привличане на влогове или други възстановими средства и предоставя кредити или друго финансиране за своя сметка и на собствен риск“.
- 20 Съгласно член 3, алинея 1, точка 3 от този закон понятието „финансова институция“ означава лице, различно от институция и индустриален холдинг, чиято основна дейност е по-специално отпускане на кредити със средства, които не са набрани чрез публично привличане на влогове или други възстановими средства.
- 21 Член 3а, алинея 1 от посочения закон гласи:
- „За извършване на дейности по чл. 2, ал. 2, т. 6, 7 и 12 и по чл. 3, ал. 1, т. 2 и 3 по занятие е необходимо лицето да бъде вписано в публичен регистър на БНБ [Българска народна банка], ако една или повече от тези дейности е съществена за него. Критериите за определяне на съществена дейност се определят с наредба на БНБ“.
- 22 Съгласно член 13, алинея 1 от същия закон за извършването на банкова дейност се изисква лиценз, издаден от БНБ.
- 23 Параграф 4 от Допълнителните разпоредби на Закона за кредитните институции предвижда, че този закон въвежда по-специално разпоредбите на Директива 2013/36.

Главното производство и преюдициалните въпроси

- 24 През периода април 2016 г.—септември 2017 г. българският гражданин BG, който през този период заема длъжността общински съветник, предоставя парични заеми срещу лихва на две физически лица.
- 25 С присъда от 1 октомври 2020 г. BG е признат за виновен в това, че без съответно разрешение, което се изисква по Закона за кредитните институции, е извършвал по занятие банкови сделки. Поради това на основание по-специално член 252, алинея 1 от Наказателния кодекс му е наложено наказание три години лишаване от свобода, чието изтърпяване е отложено за изпитателен срок от четири години, както и конфискация на определено имущество, негова собственост.
- 26 Присъдата е потвърдена от въззивния съд с решение от 15 април 2021 г. Тогава BG подава касационна жалба срещу това решение пред Върховния касационен съд (България), който в случая е запитващата юрисдикция.
- 27 Запитващата юрисдикция посочва, че съгласно релевантните разпоредби от Наказателно-процесуалния кодекс тя може по-специално да оправдае подсъдимия — когато фактическите положения налагат извод, че той не е автор на деянието, за което е

обвинен, или когато деянието изначално не е престъпление — или да измени решението на въззивния съд и да преквалифицира деянието му в друго престъпление, което е еднакво или по-леко наказуемо от престъплението, за което е признат за виновен.

- 28 За да прецени обаче дали следва да упражни някое от тези свои правомощия, запитващата юрисдикция посочва, че трябва предварително да изясни обхвата на понятията, съдържащи се в член 4, параграф 1, точки 1 и 42 от Регламент № 575/2013 във връзка с член 9, параграф 1 от Директива 2013/36 и с точки 1 и 2 от приложение I към нея. Всъщност тълкуването на посочените разпоредби от правото на Съюза било от значение, за да се определи действителното съдържание на отделните елементи от състава на престъплението по член 252, алинея 1 от Наказателния кодекс, и в частност на включеното в него понятие „банкова сделка“.
- 29 В това отношение запитващата юрисдикция посочва, първо, че според практиката на българските съдилища и българската доктрина съдържанието на тези елементи е изяснено в националното право от извъннаказателни закони, по-специално от Закона за кредитните институции, които регулират дейността на банките и съдържат дефиниции на понятия като „банка“, „банкова сделка“, „банкова дейност“ и „банков кредит“. Освен това от преюдициалното запитване е видно, че с този закон се въвеждат по-специално разпоредбите от Директива 2013/36.
- 30 Що се отнася до съдържанието на понятието „банкова дейност“, в този закон се посочва, че за кредитна институция тази дейност се състои в публично привличане на влогове или други възстановими средства и в предоставяне на кредити или друго финансиране за сметка на тази институция и на неин риск. Поради това според запитващата юрисдикция, що се отнася до посоченото понятие, определението съответства на онова, което се съдържа в член 4, параграф 1, точка 1 от Регламент № 575/2013.
- 31 Второ, запитващата юрисдикция уточнява, че съгласно член 252, алинея 1 от Наказателния кодекс във връзка с член член 13, алинея 1 от Закона за кредитните институции извършването, без да е разрешено с издаден от БНБ лиценз, на всякаква банкова дейност, по-специално предоставянето на банкови кредити, е престъпление.
- 32 Трето, запитващата юрисдикция посочва, че в редица от последните ѝ решения се изяснява понятието „банкова сделка“ по смисъла на член 252, алинея 1 от Наказателния кодекс. Така в тези решения било прието, че предоставянето по занятие на заеми с лихва със средства, които не са набрани чрез публично влогонабиране, не може да се дефинира като такава сделка. По делата, по които са постановени решенията, подсъдимите били оправдани с мотива, че посочената разпоредба била приложима само за банковите дейности, за които е предвиден разрешителен лицензионен режим.
- 33 Четвърто, запитващата юрисдикция уточнява, че отпускането на кредити със средства, които не са набрани чрез публично привличане на влогове или други възстановими средства, е финансова сделка, за чието извършване съгласно член 3а, алинея 1 от Закона за кредитните институции е предвиден регистрационен, а не лицензионен режим. Извършването без такава регистрация на подобна дейност по занятие не било престъпление.

- 34 Запитващата юрисдикция обаче има колебание относно точния смисъл, който следва да се придаде на определението „кредитна институция“, съдържащо се в член 4, параграф 1, точка 1 от Регламент № 575/2013. Ето защо тя иска да се установи дали употребата в това определение на съюза „и“, който свързва дейността по публичното привличане на влогове или други възстановими средства с дейността по предоставянето на кредити, означава, че такива институции осъществяват кредитирането единствено с публично привлечени средства и не могат да извършват кредитиране и със средства, получени от други източници, например събрани такси или лихви. Това колебание било породено и от установената в член 9, параграф 1 от Директива 2013/36 изрична забрана за лица или предприятия, които не са кредитни институции, публично да привличат влогове или други възстановими средства, както и от обстоятелството, че в точки 1 и 2 от приложение I към тази директива съответните две дейности са самостоятелно обособени.
- 35 Освен това запитващата юрисдикция счита, че се нуждае от разяснения по тълкуването на определението на термина „лиценз“, съдържащо се в член 4, параграф 1, точка 42 от Регламент № 575/2013. С този термин се обозначава документът, предоставящ правото да се упражнява дейността, предвидена в рамките на този регламент и Директива 2013/36. По-конкретно запитващата юрисдикция иска да се установи дали с посочването на „документ, независимо под каква форма, с който се предоставя правото за извършване на дейността“, това определение обхваща както разрешенията, предоставяни с лиценз, които са предвидени в националното право за кредитните институции, така и разрешенията, получавани чрез регистрация, а именно разрешителния режим, предвиден в националното право за финансовите институции.
- 36 При тези обстоятелства Върховният касационен съд решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:
- „1) Следва ли определението за кредитна институция, дадено в член 4, параграф 1, точка 1 от [Регламент № 575/2013], да се тълкува в смисъл, че предоставянето на кредити се осъществява единствено със средства, които са от публично привлечени влогове или други възстановими средства, или кредитната институция може да извършва кредитиране и със средства, получени от други източници?
 - 2) Как следва да се тълкува съдържанието на „документ независимо от формата, с който се предоставя правото за извършване на дейността“ по член 4, параграф 1, точка 42 от [Регламент № 575/2013] и включва ли то както разрешителния лицензионен, така и разрешителния регистрационен режим за дейността по кредитиране?“.

Производството пред Съда

- 37 Запитващата юрисдикция прави искане преюдициалното запитване да се разгледа по реда на спешното преюдициално производство, предвидено в член 107 от Процедурния правилник на Съда. В подкрепа на искането си тя посочва, че делото, което разглежда, е спешно, тъй като деянията, за които е обвинен BG, са от 2016 г., а продължителността на главното производство създава опасност да се наруши правото на подсъдимия на справедлив съдебен процес.

- 38 На 14 юли 2022 г. по предложение на съдията докладчик и след изслушване на генералния адвокат първи състав на Съда решава да не уважи това искане с мотива, че условието за спешност, предвидено в член 107, не е изпълнено.

По компетентността на Съда

- 39 Още в самото начало следва да се отбележи, че фактите по главното производство не попадат в приложното поле на Регламент № 575/2013, чието тълкуване се иска с преюдициалното запитване.
- 40 Съгласно постоянната практика Съдът обаче е компетентен да се произнесе по преюдициално запитване относно разпоредби от правото на Съюза, когато, макар фактите по главното производство да не попадат пряко в приложното поле на това право, националното право е направило разпоредбите от правото на Съюза приложими поради извършено препращане в националното право към тяхното съдържание (решение от 7 ноември 2018 г., С и А, C-257/17, EU:C:2018:876, т. 31 и цитираната съдебна практика).
- 41 Всъщност в такива случаи е налице несъмнен интерес на Съюза от еднакво тълкуване на заимстваните от правото на Съюза разпоредби, за да се избегнат бъдещи тълкувателни различия (решение от 7 ноември 2018 г., С и А, C-257/17, EU:C:2018:876, т. 32 и цитираната съдебна практика).
- 42 Ето защо тълкуване от Съда на разпоредби от правото на Съюза в положения, които не попадат в приложното поле на тези разпоредби, е обосновано, когато националното право е направило последните пряко и безусловно приложими към такива положения, за да се осигури еднакво третиране на тези положения и на положенията, попадащи в приложното поле на посочените разпоредби (решения от 7 ноември 2018 г., С и А, C-257/17, EU:C:2018:876, т. 33, и от 10 септември 2020 г., Tax-Fin-Lex, C-367/19, EU:C:2020:685, т. 21 и цитираната съдебна практика).
- 43 В това отношение следва да се припомни също така, че конкретните данни, позволяващи да се установи, че националното право е направило разпоредбите от правото на Съюза пряко и безусловно приложими, трябва да бъдат видни от акта за преюдициално запитване (вж. в този смисъл решение от 27 април 2023 г., Banca A (Прилагане на Директивата за сливанията спрямо вътрешно положение), C-827/21, EU:C:2023:355, т. 46 и цитираната съдебна практика).
- 44 В конкретния случай запитващата юрисдикция, която е единствено компетентна да тълкува националното право в рамките на установената с член 267 ДФЕС система за съдебно сътрудничество (решение от 7 ноември 2018 г., С и А, C-257/17, EU:C:2018:876, т. 34 и цитираната съдебна практика), е обяснила причините, поради които у нея са възникнали въпроси относно тълкуването на Регламент № 575/2013, както и съществуващата връзка между този регламент и разглежданите в главното производство национални разпоредби. Следователно от конкретните данни, съдържащи се в акта за преюдициално запитване, е видно, че за да се произнесе по същество в това производство, запитващата юрисдикция е длъжна да се позове на определенията, съдържащи се в посочения регламент.

- 45 При тези обстоятелства следва да се приеме, че българското право е направило тези определения пряко и безусловно приложими към положения като разглежданото в главното производство и че поради това е налице несъмнен интерес на Съюза от произнасянето на Съда по преюдициалното запитване.

По преюдициалните въпроси

По първия въпрос

- 46 Най-напред, следва да се отбележи, че член 4, параграф 1, точка 1 от Регламент № 575/2013, който е посочен в първия въпрос и в който се съдържа определение на понятието „кредитна институция“, е изменен с Регламент 2019/2033.
- 47 Преди посоченото изменение това понятие е определено като означаващо „предприятие, чийто предмет на дейност е да извършва публично привличане на влогове или други възстановими средства и да предоставя кредити за своя сметка“.
- 48 След посоченото изменение за „кредитна институция“ се счита предприятие, чийто предмет на дейност обхваща една или повече от дейностите, посочени в член 4, параграф 1, точка 1, букви а) и б) от изменения Регламент № 575/2013.
- 49 Такива дейности съгласно член 4, параграф 1, точка 1, буква а) са „приема[нето на] депозити или други възстановими средства от обществеността и отпуска[нето на] кредити за своя собствена сметка“, а съгласно член 4, параграф 1, точка 1, буква б) — „извършва[нето на] някоя от дейностите, посочени в приложение I, раздел А, точки 3 и 6 към Директива [2014/65]“, при определени условия.
- 50 В случая следва да се отбележи, от една страна, че съгласно предоставените от запитващата юрисдикция разяснения определението на понятието „кредитна институция“ по смисъла на член 4, параграф 1, точка 1 от Регламент № 575/2013 е релевантно за тълкуването на наказателноправната разпоредба, въз основа на която е осъден BG.
- 51 От друга страна, осъждането е за деяния, осъществени между април 2016 г. и септември 2017 г., т.е. преди влизането в сила на изменението на член 4, параграф 1, точка 1 от този регламент с Регламент 2019/2033.
- 52 Не е изключено обаче това изменение да е от значение с оглед на принципа на прилагане с обратна сила на по-благоприятния наказателен закон (*lex mitior*). Макар в материалите, с които Съдът разполага, да не се съдържа информация за начина, по който този принцип е закрепен в българското право, при всички положения това не променя факта, че той е гарантиран с член 7, параграф 1 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, подписана в Рим на 4 ноември 1950 г. (вж. в този смисъл ЕСПЧ, 17 септември 2009 г., Scoppola с/у Италия (№ 2), СЕ:ЕCHR:2009:0917JUD001024903, т. 109), по която Република България е страна.
- 53 При това положение, за да се отговори на първия въпрос, следва да се вземе предвид изменението на член 4, параграф 1, точка 1 от Регламент № 575/2013, направено с Регламент 2019/2033.

- 54 Накрая, освен ако не се установи друго при проверките, които запитващата юрисдикция следва да направи, видно е, че BG не е извършвал никоя от дейностите, посочени в член 4, параграф 1, точка 1, буква б) от изменения Регламент № 575/2013.
- 55 Поради това следва да се приеме, че с първия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 4, параграф 1, точка 1, буква а) от изменения Регламент № 575/2013 трябва да се тълкува в смисъл, че предприятие попада в обхвата на понятието „кредитна институция“ по смисъла на същия член 4, параграф 1, точка 1, само когато дейността му се състои в отпускане на кредити със средства от депозити или други възстановими средства, приети от обществеността, без да се включват средства от други източници.
- 56 В това отношение следва да се припомни, че съгласно постоянната съдебна практика тълкуването на разпоредба от правото на Съюза изисква да се вземе предвид не само нейният текст, но и контекстът, в който тя се вписва, както и преследваните цели и търсеното предназначение от акта, от който тя е част. Генезисът на разпоредба от правото на Съюза също може да разкрие обстоятелства, които са релевантни за тълкуването ѝ (решение от 16 март 2023 г., Towercast, С-449/21, ЕU:С:2023:207, т. 31 и цитираната съдебна практика).
- 57 Що се отнася до формулировката на член 4, параграф 1, точка 1, буква а) от изменения Регламент № 575/2013, следва да се отбележи, че тя съдържа два елемента, а именно, от една страна, „приема[не на] депозити или други възстановими средства от обществеността“ и от друга, „отпуска[не на] кредити за своя собствена сметка“. Освен това тези два елемента са свързани със съюза „и“.
- 58 Следователно предприятие, което не извършва никоя от дейностите, посочени в член 4, параграф 1, точка 1, буква б), попада в обхвата на понятието „кредитна институция“ по смисъла на член 4, параграф 1, точка 1 само когато неговата дейност се изразява едновременно в приемане на депозити или други възстановими средства от обществеността и в отпускане на кредити за негова собствена сметка.
- 59 Освен това, макар да не е изключено кредити да се отпускат със средства от други източници, различни от депозити или други възстановими средства, приети от обществеността, по принцип непременно съществува връзка между приемането на депозити и отпускането на кредити.
- 60 Това се потвърждава от предназначението на член 4, параграф 1, точка 1, буква а) от изменения Регламент № 575/2013, а именно да се даде функционално определение на понятието „кредитна институция“.
- 61 Всъщност тази разпоредба води началото си от член 1, първо тире от Първа директива 77/780/ЕИО на Съвета от 12 декември 1977 година за координирането на законовите, подзаконовите и административните разпоредби относно предприемането и осъществяването на дейност от кредитните институции (ОВ L 322, 1977 г., стр. 30).
- 62 От генезиса на последната разпоредба обаче е видно, че определението на понятието „кредитна институция“ се основава на функцията, която изпълняват по-специално банките в паричната система на националните икономики, като тяхната основна задача е да се създаде връзката между спестяването и инвестирането, т.е. да се привличат средства и те

да се дават на заем (Предложение за директива на Съвета за координирането на законовите, подзаконовите и административните разпоредби относно предприемането и осъществяването на дейност от [кредитните] институции (СОМ (74)2010 окончателен, стр. 6).

- 63 Следователно предприятие, което не приема депозити или други възстановими средства от обществеността и съответно само предоставя кредити със средства от други източници, не попада в обхвата на понятието „кредитна институция“ по смисъла на член 4, параграф 1, точка 1, буква а) от измененя Регламент № 575/2013.
- 64 Този извод не се променя от факта, че след изменението на Регламент № 575/2013 с Регламент 2019/2033 в същия член 4, параграф 1, точка 1 вече става въпрос за предприятие, чийто предмет на дейност „е сред изброените по-долу“.
- 65 Всъщност при това изменение законодателят на Съюза не е отделил в член 4, параграф 1, точка 1, буква а) дейността, изразяваща се в приемане на депозити или други възстановими средства от обществеността, от дейността, изразяваща се в отпускане на кредити, а това потвърждава обстоятелството, че тези две дейности следва да се разглеждат като образуващи едно цяло. Освен това, за разлика от посочената разпоредба, от своя страна член 4, параграф 1, точка 1, буква б) препраща към „някоя от дейностите“, посочени в, раздел А, точки 3 и 6 от приложение I към Директива 2014/65.
- 66 По-нататък, що се отнася до въпросите на запитващата юрисдикция, свързани с член 9, параграф 1 от Директива 2013/36 и приложение I към нея, следва да се отбележи, от една страна, че в член 9, параграф 1 е въведена изрична забрана за лица или предприятия, различни от кредитните институции, да извършват публично приемане на влогове или други възстановими средства, без да се посочва и дейността по отпускане на кредити, и от друга страна, че в точки 1 и 2 от приложение I приемането на влогове и кредитирането са посочени отделно. Това обаче не се отразява на възприетото тълкуване на понятието „кредитна институция“ по смисъла на Регламент № 575/2013.
- 67 По изложените по-горе съображения на първия въпрос следва да се отговори, че член 4, параграф 1, точка 1, буква а) от измененя Регламент № 575/2013 трябва да се тълкува в смисъл, че предприятие попада в обхвата на понятието „кредитна институция“ по смисъла на същия член 4, параграф 1, точка 1 само когато неговата дейност се състои едновременно в приемане на депозити или други възстановими средства от обществеността и в отпускане на кредити за негова собствена сметка, с уточнението, че тези депозити или други средства, приети от обществеността, са предназначени за отпускането на кредити, без да се изключва възможността кредити да се отпускат и със средства от други източници.

По втория въпрос

- 68 С втория си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали понятието „лиценз“ по смисъла на член 4, параграф 1, точка 42 от Регламент № 575/2013 трябва да се тълкува в смисъл, че включва разрешителен регистрационен режим за дейността по кредитиране.
- 69 Най-напред следва да се разгледа контекстът, в който се вписва този въпрос.

- 70 Така, от една страна, съгласно разглежданата в главното производство наказателноправна разпоредба, а именно член 252, алинея 1 от Наказателния кодекс, се наказва по-специално всеки, „[к]ойто без съответно разрешение извършва по занятие банкови, застрахователни или други финансови сделки“. Според предоставените от запитващата юрисдикция разяснения тази разпоредба е приложима само за дейностите, за които е предвиден разрешителен режим под формата на лиценз.
- 71 От друга страна, съгласно тези разяснения отпускането на кредити със средства, които не са набрани чрез дейността по приемане на депозити или други възстановими средства от обществеността, дори да не представлява банкова сделка, е поне финансова сделка, за която в националното право е предвиден регистрационен, а не лицензионен режим, поради което извършването без регистрация на такава дейност по занятие не е престъпление.
- 72 Запитващата юрисдикция обаче, изглежда, счита, че тълкуването на понятието „лиценз“ по смисъла на Регламент № 575/2013 е релевантно за тълкуването на понятието „разрешение“ по смисъла на член 252, алинея 1 от Наказателния кодекс, тъй като, ако при по-широко тълкуване даден регистрационен режим също попадне в обхвата на тези понятия, извършването без регистрация на финансови сделки, като например обичайни сделки по предоставяне на парични заеми, също би трябвало да се счете за попадащо в обхвата на престъплението, предвидено в тази разпоредба.
- 73 В това отношение, също като Европейската комисия, следва да се посочи, че понятието „лиценз“ по смисъла на член 4, параграф 1, точка 42 от Регламент № 575/2013 трябва да се разбира в контекста на този регламент, който включва Директива 2013/36.
- 74 В дял III, глава 1 от тази директива са регламентирани общите изисквания за достъпа до осъществяване на дейност като кредитна институция. По-конкретно съгласно член 8, параграф 1 от нея държавите членки изискват от кредитните институции да получат лиценз, преди да започнат своята дейност.
- 75 Що се отнася обаче до финансовите институции, към които съгласно определението в член 4, параграф 1, точка 26 от Регламент № 575/2013 спадат предприятията, различни от кредитни институции и чиято основна дейност е (единствено или наред с другото) отпускането на заеми, Директива 2013/36 се ограничава до предвиждане в дял V на разпоредби относно свободата на установяване и свободата на предоставяне на услуги.
- 76 Следователно условията за получаването на разрешение като финансова институция по смисъла на Регламент № 575/2013 се уреждат само на национално равнище, поради което, що се отнася до правилата за такива разрешения, обхватът на понятието „лиценз“ по смисъла на този регламент е ирелевантен за главното производство.
- 77 При това положение не следва да се отговаря на втория въпрос.

По съдебните разноски

- 78 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (шести състав) реши:

Член 4, параграф 1, точка 1, буква а) от Регламент (ЕС) № 575/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 година относно пруденциалните изисквания за кредитните институции и за изменение на Регламент (ЕС) № 648/2012, изменен с Регламент (ЕС) 2019/2033 на Европейския парламент и на Съвета от 27 ноември 2019 г.,

трябва да се тълкува в смисъл, че

предприятие попада в обхвата на понятието „кредитна институция“ по смисъла на същия член 4, параграф 1, точка 1 само когато неговата дейност се състои едновременно в приемане на депозити или други възстановими средства от обществеността и в отпускане на кредити за негова собствена сметка, с уточнението, че тези депозити или други средства, приети от обществеността, са предназначени за отпускането на кредити, без да се изключва възможността кредити да се отпускат и със средства от други източници.

Подписи